

Het mooiste kanogebied op aarde (met taart)

Tekst en foto's: Rob Rutten

In de vorige *PeddelPraat* stond een mooi fotoverslag van varen met Klaas Hofman op de waddenzee van de Algarve (foto). Een schitterend vogelrijk kanogebied. Wrang toepasselijk want voor april had ik weer geboekt en Klaas had beloofd de taart voor mijn 78e verjaardag te verzorgen. Niet dus, en de traditionele PP Paasappeltaart van Grean en Carol in de Ardennen ging ook al niet door. Misschien weer kano'taart als de aarde weer normaal wordt?

Les van Klaas Hofman aan de Algarve (2014). Anja en Belinda zijn trouwe leerlingen van hem.

Taartloos thuiszittend kom ik zo op de vraag: *wat is normaliter het mooiste kanogebied op aarde?*

Eerst: wat is normaal? Normaliter is dat de wereld uit je jeugd toen alles nog goed was. Voor mij bakker, melkboer, groenteboer, ijscoboer, schillenboer, voddendoer en kolenboer aan de deur, Familie Doorsnee op de radio, Molentocht en Dorpentocht in de winter. En kanoën natuurlijk, in mooi kanogebied: Maarseveense trekpaten die al lang niet meer bestaan. In dichte muggenzwermen met heel veel muggen-

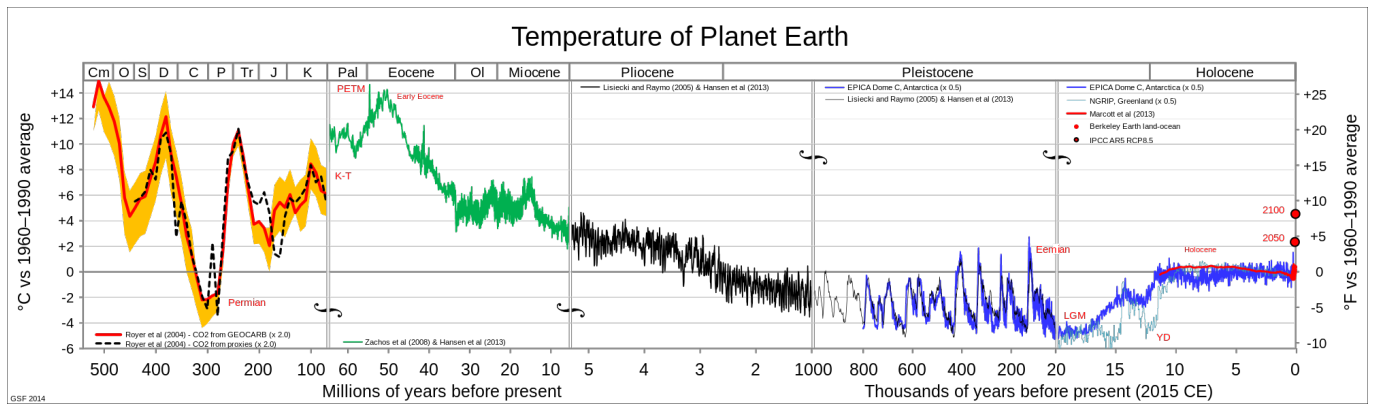
beluste zwaluwen, karekieten en zwarte sterns die nauwelijks meer bestaan.

PeddelPraat gaf ook de coronale suggestie je eerste grote kano'tocht over te doen. Voor mij was dat vier weken Bunnik-Biesbosch vv in een aluminium canadese die nu, ruim zestig jaar later, klaar voor ons huis aan de Linge ligt: dat kan dus zonder meer. De Biesbosch bestaat nog wel, maar was toen met meters brak-water tijverschil, kwakken en wouwaapjes het mooiste kanogebied van Europa; nu ook nog mooi maar niet meer wat het was. Niet normaal meer. Dus moet ik verder kijken.

Wat is normaal op aarde als je verder terugkijkt dan je eigen jeugd? De veelomvattende grafiek in figuur 1 toont de gemiddelde temperatuur van de aarde in graden Celsius (linker as) afwijking van het gemiddelde over 1960 – 1990, precies het “normaal” van 45-jarig *PeddelPraat*. Van rechts naar links terug in de tijd met verschillende tijdseenheid: eerst duizend jaar, dan een miljoen jaar, verdeeld in blokken met schalen waarin de intervallen steeds meer omvatten: tussen de streepjes eerst 5.000 jaar, dan 200.000, 1 miljoen, 10 miljoen, tenslotte links 100 miljoen jaar. De aarde is tien maal ouder, 4,543 miljard jaar om precies te zijn, maar de temperatuurbepalingen reiken niet zo ver terug en hebben forse onzekerheidsmarges in het eerste blok (geel).

De laatste tienduizend jaar (blauwe kromme helemaal rechts) was de aardtemperatuur opmerkelijk constant. Saaie boel – maar dat verhelpen we nu zelf (rode IPCC verwachtingspunten op de as rechts).

Maar eigenlijk was ons “normaal” al uitzonderlijk warm want we verkeren in een kort interglaciaal, het laatste miljoen jaar was de aarde meestal veel

Figuur 1: Gemiddelde temperatuur op aarde. (Wikipedia)

kouder in opeenvolgende ijstijden (blauwe zigzags) – misschien verhelpen we de duik naar de volgende. Maar dit ijstijdengebeuren is zelf al raar, want gedurende vier miljoen jaar er voor (zwarte kromme) daalde de temperatuur gestaag naar deze uitzonderlijk koude episode, vergelijkbaar met de enige andere dip onder nul 300 miljoen jaar geleden in het eerste blok (Carboon; de zwarte streepjeskromme suggereert daarin ook ijstijdwisseling maar de tijdsresolutie zo lang terug is te slecht om snelle modulatie als in de laatste miljoen jaar te meten). Die dip kwam vermoedelijk omdat de overvloed aan planten die de steenkool leverden veel CO₂ uit de lucht haalden. Toen en nu waren deze twee dips de enige episodes waarin de aarde zich sierde met poolkappen. Al-lebei relatief kort, de huidige lijkt alleen maar lang door de schaaluitrekking.

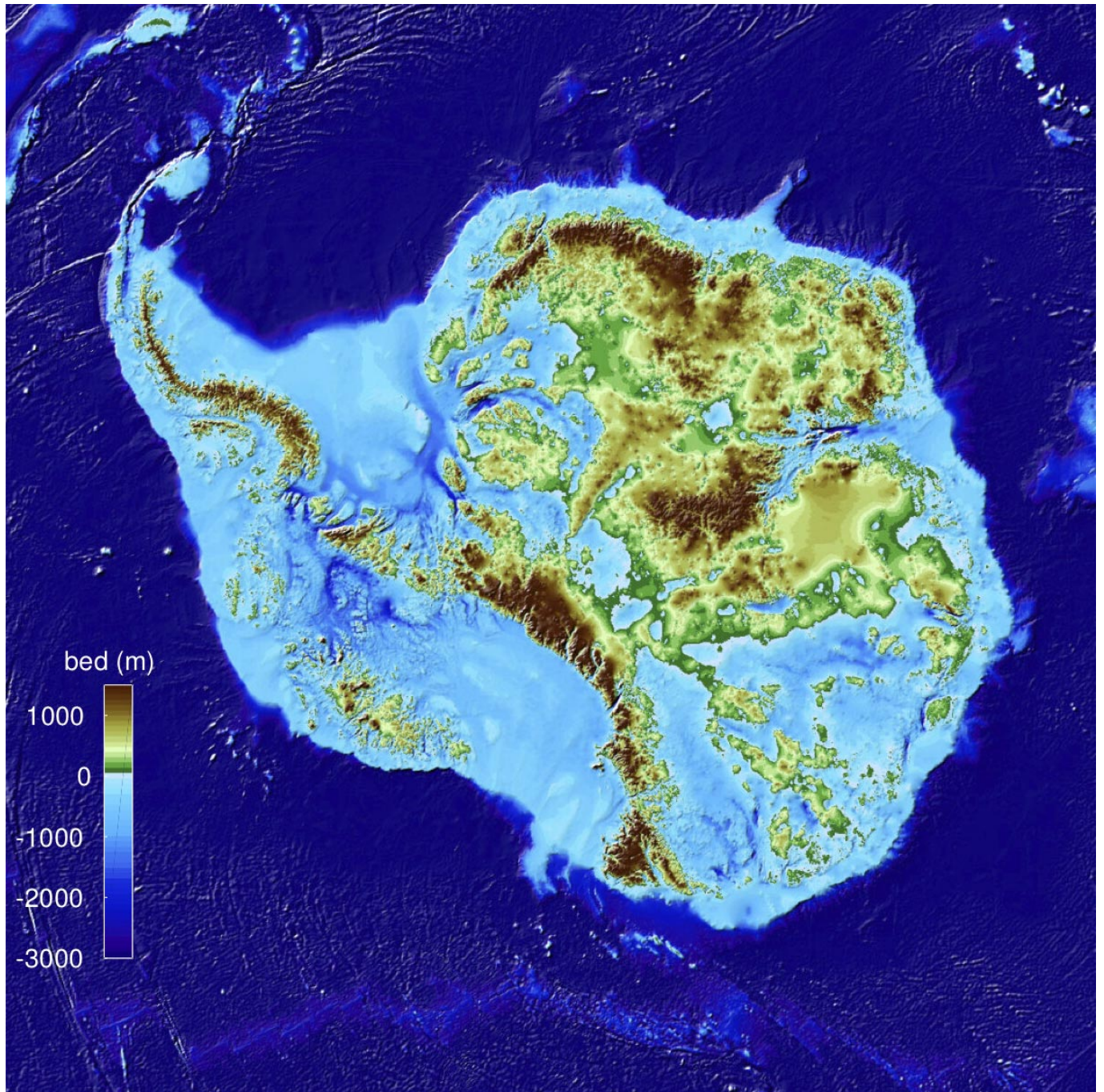
Het eerste blok bestrijkt maar liefst 400 miljoen jaar en laat zien dat de aarde “normaal” flink warmer was dan nu, met uitschieters boven de 10 graden. Deze normale tijd werd ook die van de dinosaurussen: de laatste honderd miljoen jaar van dit blok (na de dip) waren ze dominant aanwezig. Zoals wij naakte aapjes de laatste tienduizend jaar wereldbeheersend zijn, maar zij deden dat dus tienduizend keer langer. Gaan wij dat evenaren? Ze hielden grazend het klimaat in toom, hun eigen populatie met vleeseters¹. Gaan wij dat evenaren?

¹Die hielden ook de beginnende zoogdieren onder controle

Dit evenwichtig dinonormaal had nog heel veel langer kunnen doorgaan maar eindigde plotsklaps en heftig door de 10-km bolide inslag op Yucatan 66 miljoen jaar geleden (de eerste blokscheiding, K-T tussen de rode en groene krommes)². Als zoiets morgen gebeurt (dat kan, NASA monitort de hemel wel maar er kan best een 10-km keitje doorglippen net als de 20-m Chelyabinsk bolide in 2013) is onze nauwelijks begonnen naakte-aap-dominantie vermoedelijk nu al over – met de kanttekening dat de voorafgaande 10-km-bolide inslag 214 miljoen jaar geleden geen meetbare massa-uitroeiing gaf. Daar schreef ik over in PeddelPraat nr. 247 (2006; te vinden per Google met “kano meteorinslag”, meer informatie met “kayak Manicouagan”) omdat hij wel resulteerde in het enorme ringvormige kratermeer in Quebec dat Rietje en ik in drie weken rondpeddelden. Een tweede kanttekening is dat PeddelPraters komeetinslagen dankbaar moeten zijn want die stortten waarschijnlijk het meeste water nu op aarde, de jonge aarde was te klein en heet om waterstof vast te houden (de reuzenplaneten en de zon deden dat wel).

zodat die nachtdieren werden met maar twee types kegeltjes om kleuren te zien; de vroege aapjes hebben daar een roodziende aan toegevoegd zodat wij kodachrome kijken.

²Instantaan einde voor de dino's maar zoogdieren overleefden wel – omdat ze nachtzierend waren in de wereldwijde duisternis?

Figuur 2: Hoogtekaart van huidig Antarctica zonder ijs. "Bed" doelt op de per radar gemeten bodem onder ijs of water. (US National Snow & Ice Data Center)

Slotsom van deze boeiende grafiek: “normaal” is de aarde zo’n 7 graden warmer dan nu.

De warmere aarde had geen poolijs of gletsjers en dat levert figuur 2: het mooiste kanogebied op de normale aarde!

Een schitterend continent, duizend keer Nederland, met steile kusten en kapen, diepe fjorden en wijde baaien, grote en kleine eilanden. Begroeid met koel regenwoud zoals het huidige zuidoosten van Nieuw Zeeland (eerder ook, resten zijn recent gedetecteerd met Antarctische ijsboringen). De hoogtekartaar toont zoiets als super-Lofoten, nee, hyper-Lofoten want tienduizend keer groter in landoppervlak maar net zo fraai geaccidenteerd met 1000 m toppen pal aan zee. Mooier dan je in je stoutste dromen verzinnen kan! Kanoën!? Ik kan er haast niet op wachten!

Hoe lang moet ik wachten op dit moois? De vraag is niet of het gebeurt, alleen maar wanneer. Met een tettertrompet-aap als alfa-mannetje aan het roer misschien al binnen een paar honderd jaar (IPCC punten)? Dan is Nederland Noordzeebodem, Schiphol het diepst, met alle vaderlandse problemen netjes weggespoeld in eigengereide zondvloed. Leuk om daar dan te zeilen tussen de klippen die nog een tijdje boven water steken, rechthoekige van beton (Zuidas) en spitse van klinkers en natuursteen (Domtoren), ideale plekken voor zeeleven en met interessante rotsvegetatie – maar wij niet-zeilende Peddel-Praters weten dan iets heel veel mooiers: kayakken rond en door Antarctica!

Deugt de kaart dan nog wel? Vergelijk weer met de Lofoten. Twintigduizend jaar terug, op de start van de blauwe klim in figuur 1, lagen de Lofoten nog onder dik ijs terwijl de Noordzee droog stond, een toendralandschap. Zandzuigers zuigen daar nu nog mammoetbotten op van voor de mammoet-uitroeiing door nog-wel-behaarde aapjes, de eerste van vele uitroeiingen op ons aapjes-conto – terwijl de dino’s de aarde juist verrijkten met vogels waarvoor ik ze immer dankbaar ben. Sindsdien steeg de zeespiegel wereldwijd 120 meter, maar de lithosfeer sprong onder de Lofoten bevrijd van ijsgewicht ook terug om-

Rietje inpakkend tegenover de nauwe V-vormige ingang van de Trollfjord in de Lofoten (1994). De schepen van de Hurtigruten varen lusjes in deze beroemde baai tussen 1000 m hoge bergen. De luchttemperatuur was nog lager dan de zeetemperatuur, dat wordt in Antarctica vast beter. De kano, een 2-persoons Gatz, deed ook dienst door Åland en langs Øland en Ierland en hangt in onze schuur.

hoog (hier zitten we op het andere einde van de wip en gingen we omlaag). Voor de Lofoten leverden zee- en bodemstijging samen een smalle ex-zeebodem kuststrook rond de steile klippen waarop je de Lofoten mooi rond kunt fietsen (wij deden dat voor vandaar naar de Vesterålen te peddelen) en zelfs tegenover de supersteile Trollfjord een kanokampestrandje vindt (foto). Evenzo gaat Antarctica zowel zeespiegelstijging als lithosfeerstijging tegemoet: allicht is de kaart dantertijd nog goed bruikbaar.

Doen we de voortzetting van de PP Paasappeltaart aan de centrale binnenzee? Voor taartbakkers en canadeesvaarders Carol en Grean ziet die er ook veelbelovend uit, en er zullen vast ook uitdagende wildwaterstromen van de bergen af komen. De zeevaarders mogen ongekend rijke fauna en avifauna langs de kusten verwachten, zonder ijsbeerangst zoals nu nog even in Spitsbergen, en kunnen dan ook naar het daar herfstige PP-Paaskamp.

Wat een PP kanoparadijs!